

8 / Volný obchod a svoboda slova

Jako nezávislý subjekt se postupně etabluje zájmeno *elles* [onɥ]. Teprve pak bude možné v jazyce omezit a osekát zájmeno *il* [s] [oni].

Monique Wittig, *The Mark of Gender* *

Je zajímavé, že zastánci volného obchodu jsou v řadě případů také zastánci svobody projevu. Slova „volný“ či „svoboda“ jsou ovšem dvojnásobná a až jejich kontext určuje, zda souvisejí spíše s volností nebo se „svobodou pro všechny“. V případě „volného obchodu“ je základem oné „volnosti“ vykořisťování chudých, kolonizovaných a slabších. Podobně neškodně zní pojem „svoboda projevu“, dokonce se často vyslovuje tak, jako by měl politický význam pro stav sociální svobody. Když se však na věc podíváme blíže, rozhodujícím faktorem toho, zda vůbec reprezentuje ideu „svobody“, se stává otázka, „čí“ svoboda se počítá.

Dohody o volném obchodu zaručují, že výkonným ekonomikám nebrání v obchodování, kdykoli a kdekoli se jim zamane, žádné překážky. Malé ekonomiky tak strádají a stávají se závisými na korporacích. Jako dlouhodobá kritička těchto dohod mám obavy nejen z jejich dopadů na obchod, ale i z jazyka, který se v nich používá.

„Jazyk ‚volného obchodu‘ a ‚svobodné volby‘ ideu ‚svobodý‘ zkrlesleně popisuje jako něco, co úzce souvisí s odpovědností. V neoklasické ekonomii, globalizaci a mantrách

volného obchodu používaných nadnárodními společnostmi však svoboda žádnou spojitost s odpovědností nemá. Ve světě mezinárodního obchodu hrají nadnárodní společnosti, americká vláda a instituce jako Světová obchodní organizace svobodnou a neodpovědnou hru. Jako mocnější hráči mohou vytvářet pravidla, upravovat si hřiště tak, aby nebylo vyrovnané, i skórovat (Hawthorne, 2003a, s. 29).“

Od doby, kdy jsem tato slova napsala, se nic nezlepšilo a celosvětová finanční krize v roce 2008 přispěla jen k větší nerovnosti hřiště. Téměř nikdo se už nesnaží sledovat skóre, protože pak by bylo až příliš zjevné, že vítěz bere vše. Oblíbeným moderním operandi se stal podle všeho „katastrofický kapitalismus“ (Klein, 2007).

Vydavatelský průmysl model volného obchodu kopíruje v podobě čím dál větších vydavatelských a knihkupeckých korporací. Největším vydavatelstvím v Itálii je společnost Mondadori řízená rodinnou holdingovou společností Fininvest bývalého prezidenta Silvia Berlusconiho. Předsedá jí jeho dcera Marina Berlusconi. Průnik politické moci a vydavatelského průmyslu není neobvyklý, jak dokázal Rupert Murdoch svým schopným zasahováním do médií v Británii, USA a Austrálii. Oba tyto příklady představují ty nejhorší excesy takzvaného volného obchodu a svobody projevu. „Takzvaného“, protože v obou případech již mnohokrát došlo k vměšování do obchodování a projevu druhých.

Jako velcí zastánci svobodného projevu vystupují pornografický průmysl a průmysl prostituce, tedy těch, kteří přinašejí takzvanou svobodnou sexualitu žen. Tento obranný argument nejčastěji zaznívá v USA, kde svobodu projevu zaručuje ústava, přestože oběma od-